

**REAKSIE VAN DIE SWART POLITIEKE ORGANISASIES IN SUID-AFRIKA OP DIE
ARBEIDSWETGEWING VAN DIE PAKT-REGERING, 1924 - 1929.**

DEUR

ANNA AMELIA ROSSOUW

STUDIELEIER: DR. J.E.H. GROBLER

DEPARTEMENT: GESKIEDENIS

INGEDIEN LUIDENS DIE VEREISTES VIR DIE GRAAD

MAGISTER ARTIUM

AAN DIE UNIVERSITEIT VAN PRETORIA.

MEI 1990

INHOUDSOPGAWE

OPSOMMING / SUMMARY

AFKORTINGS

VOORWOORD

BEDANKINGS

HOOFSTUK 1:	Inleiding	1
HOOFSTUK 2:	Arbeidsbeleid van die Pakt-regering	14
HOOFSTUK 3:	Reaksie van die African National Congress	36
HOOFSTUK 4:	Reaksie van die Kommunistiese Party van Suid-Afrika	51
HOOFSTUK 5:	Reaksie van die Industrial and Commercial Workers' Union	74
HOOFSTUK 6:	Reaksie van die Gesamentlike Rade	108
HOOFSTUK 7:	Gevolgtrekking	132

BRONNELYS

OPSOMMING

Vanaf 1924 tot 1926 het die Pakt-regering gepoog om die posisie van blanke werkers deur middel van wetgewing te verskans. Dié wetgewing sou egter ten nadele van swart werkers strek. As gevolg van die regeringsbeleid van 'beskaafde arbeid' was dit vir swartes onmoontlik om soos blankes, op 'n minimum loon aan te dring en te staak ten einde hoër salarisse te beding. Voorts is sekere poste vir blankes alleen gereserveer en is swartes afgedank om vir blanke werkers plek te maak.

Swart werkers, en by name die organisasies wat hulle vir die belange van die swart gemeenskap beywer het, het nie die 'beskaafde arbeidsbeleid' bloot passief aanvaar nie. Die Industrial and Commercial Workers' Union, die African National Congress, die Gesamentlike Rade en die Kommunistiese Party van Suid-Afrika het algar georganiseerde versetaksies teen die arbeidswetgewing geloods.

Die Pakt-regering het bykans geen ag op swart verset geslaan nie. Waar die Pakt tydens sy bewindname in 1924 met optimisme begroet is, was dié regering gevolglik in 1929 ongewild by die swart bevolking.

SUMMARY

Between 1924 and 1926 the Pact Government attempted to safeguard the position of white labourers. Its legislation was, however, detrimental to the position of black labourers. As a result of the policy of 'civilized labour' it became almost impossible for black labourers to insist on a minimum wage or to strike in order to obtain higher wages. Furthermore, certain categories of jobs were reserved for whites only and blacks were replaced by whites.

Black labourers and, in particular, those organisations that worked for the benefit of the black community, did not merely accept the policy of 'civilised labour' in a passive way. The Industrial and Commercial Workers' Union, the African National Congress, the Joint Councils and the Communist Party of South Africa all launched organised resistance actions against the labour legislation.

The Pact paid virtually no attention to black resistance. Whereas the Pact was welcomed with enthusiasm when it came to power in 1924, during the 1929 election it was extremely unpopular with the black people of South Africa.

AFKORTINGS

1. Universiteitsname is só afgekort

Universiteit van Suid-Afrika	Unisa
Universiteit van die Witwatersrand	Wits
Universiteit van Kaapstad	UCT

2. Die name van organisasies is só afgekort

African National Congress	ANC
African Peoples' Organisation	APO
Industrial and Commercial Workers' Union	ICU
Kommunistiese Party van Suid-Afrika	KPSA
Suid-Afrikaanse Party	SAP
South African Trade Union Congress	SATUC
South African Federation of Native Trade Unions	SAFNTU

3. Ander afkortings

Carter/Karis-versameling mikrofilm	Carter/Karis mfm.
Sentrale Argiefbewaarpark	SAB
South African Institute for Race Relations	SAIRR

VOORWOORD

Hoe het die swart werkersklas op die Pakt-regering se beleid van 'beskaafde arbeid' gereageer? Is dit bloot passief aanvaar of is daar effektief weerstand gebied? Die antwoorde op hierdie vrae vorm die kern van hierdie verhandeling.

Ten spyte van talryke historiese werke wat die Pakt se beleid van 'beskaafde arbeid' behandel het, het nog geen wetenskaplike studie oor die reaksie van diegene wat nadelig deur hierdie beleid geraak is - met ander woorde, die swartes - tot nog toe die lig gesien nie. Die meeste sekondêre werke oor die Pakt konsentreer op die stryd binne die heersersklasse, naamlik op die stryd tussen die staat en die mynhuise of die stryd tussen die sogenoemde 'petit bourgeoisie' (blanke werkersklas) en die kapitalistiese belangegroep. Met hierdie verhandeling word daarom gepoog om die stryd tussen die 'ware' werkersklas (swartes) en die staat na te vors.

Die onderwerp van hierdie verhandeling is tans besonder aktueel omdat die geskiedenis van die swart bevolkingsgroepe vandag baie prominensie geniet. Die huidige wêreldmening skaar hom wêreldwyd aan die kant van die onderdruktes in die samelewing en rassisme en apartheid word verfoei. Dit geld veral vir Suid-Afrika waar swart opstande sedert die 1980's opnuut opgevlam het. Die onrus het ook gepaard gegaan met die opkoms van militante swart vakbonde. In die lig van hierdie gebeure word daar met hierdie studie gepoog om die ontstaan van hierdie verzet na te vors en om sodoende ook 'n bydrae tot die breër geskiedenis van swartes in Suid-Afrika te lewer. Dit was juis in die twintigerjare dat swartes aan die Rand vir

die eerste keer werklik, by wyse van gesamentlike optrede, hul griewe jeens onderdrukking gelug het.¹

Hierdie verhandeling het ook die ekonomiese en arbeidsgeskiedenis as studieveld. Deesdae word prominent oorweging aan die rol van ekonomiese faktore, as determinante, in die geskiedenis gegee. Politieke besluite word telkens en geredelik as die uitkoms van ekonomiese oorwegings gesien. Dit is veral die onderontwikkelde of derdewêreldlande wat in die verband prominensie geniet. Geskiedskrywers spits hulle toe op die oorsprong of ontstaan van armoede, op die sogenaamde 'ontwikkeling van onderontwikkeling'² soos wat dit in die derdewêreldlande te bespeur is. Dié verhandeling sluit hierby aan. Aandag sal ook geskenk word aan die mate waarin swartes in Suid-Afrika as gevolg van regeringsbeleid verproletariseer geraak het.

Daar word ook met hierdie verhandeling gepoog om op die breë massa te fokus. Die opkoms van die sogenaamde 'people's history' het 'n klemverskuiwing weg van die rol van die enkeling in die geskiedenis gestimuleer. Die klem val toenemend op die massa, op ordinêre mense wat in 'n proses van historiese verandering vasgevang is. Sekere praktiese probleme bemoeilik egter wetenskaplike navorsing oor die massa. Mense reageer op verskillende wyses en vanuit verskeie oorde en hulle reaksie kan dikwels nie as verteenwoordigend van 'n spesifieke bevolkingsgroep vertolk word nie.

Enige historiese studie van verzet deur swartes word noodwendig verder bemoeilik deur 'n gebrek aan geskrewe

1. F.A. Johnston, Class, race and gold: A study of class relations and racial discrimination in South Africa, p.168.

2. Sien K. Smith, The changing past: Trends in South African historical writing, pp.169-170 vir 'n bespreking van die aanhang wat hierdie temas onder historici geniet.

dokumente wat as verteenwoordigend van die breë bevolking vertolk kan word. In die twintigerjare was slegs sowat 10% van die swart bevolking geletterd.³ Voorts word ook beweer dat swartes deur polisieoptrede geïnhibeer is en gevolglik nie altyd hulle griewe op skrif gestel het nie.⁴ Of laasgenoemde bewering werklik op die Pakt-era van toepassing is, lei te betwyfel. Hoewel daar uit dié tyd voorbeelde van kragdadige polisieoptrede, soos tydens die Bloemfontein-onluste in 1926 en die Durban-onluste in 1929 was, is daar nooit noemenswaardig op geskryfte beslag gelê nie. Dit lyk eerder asof die breë massas in die Pakt-era nie werklik deur vlugskryfte en koerantberigte geraak is nie. Howard Pim, wat uit die aard van sy betrokkenheid by die Gesamentlike Rade nou met swartes saamgewerk het, het tereg in 1929 opgemerk: "Printed notices and documents are useless, for only a very small proportion can read or write..."⁵

Vanweë bogenoemde praktiese probleme is daar besluit om in hierdie studie bloot op die reaksie van die prominente swart politieke organisasies te konsentreer. Die belangrikste organisasies wat swart politieke aspirasies in die twintigerjare verteenwoordig het, was die Industrial and Commercial Workers' Union (ICU), die African National Congress (ANC), die Gesamentlike Rade (Joint Councils) en die Kommunistiese Party van Suid-Afrika (KPSA). Nie al hierdie organisasies het op politieke status aanspraak gemaak nie. Die ICU was eintlik 'n werkersvakbond terwyl die Gesamentlike Rade as welsynsor=

3. UG 37-24, Sensusverslag, p224. Sien ook A.J. Friedgut, "The non-European press" in E. Hellman (ed.) Handbook on Race Relations in South Africa, pp.489-490 oor swart geletterdheid in die twintigerjare.

4. Smith, The changing past, p.166.

5. Wits, SAIRR, B30.1, leër 1, Johannesburg Joint Council of Europeans and Natives - Report on Police Raids in Durban, H.Pim, November 1929.

ganisasies gefunksioneer het. Die ANC en die KPSA het wel duidelike politieke oogmerke gehad. Nogtans het al hierdie organisasies as uitlaatkleppe vir 'n wye reeks politieke griewe gedien en kan hulle daarom as belangrike barometers van swart reaksies op die Pakt se 'beskaafde arbeidsbeleid' gereken word. Organisasies wat hulle, op welke wyse ook al, vir die opheffing van die swart bevolking beywer het, is wyd ondersteun. Dit geld by uitstek vir die ICU wat in die twintigerjare sy lidmaatskap tot etlike tienduisende uitgebrei het.⁶ Lidmaatskap van hierdie organisasies het dus 'n belangrike faset van politieke uitings verteenwoordig.

Alhoewel die gemelde organisasies vir die doel van hierdie verhandeling as swart organisasies bespreek word, word daarmee nie te kenne gegee dat hulle eksklusief uit swart lede bestaan het nie. Die ICU het daarop aanspraak gemaak dat dit 'n veelrassige organisasie was.⁷ Die KPSA was aanvanklik 'n blanke organisasie en het eers omstreeks 1924 die saak van die swart werker opgeneem, terwyl die Gesamentlike Rade juis in die lewe geroep is om samewerking oor die kleurgrense heen te bewerkstellig. Weens die aard van die organisasies wat bespreek word, sal blanke opinies en optredes dus noodwendig ook in hierdie studie te sprake kom.

Swart mynwerkers is, behalwe waar hulle lede van die ICU was, nie by hierdie studie betrek nie. Die rede daarvoor is dat hulle, benewens die onaktiewe Transvaal Native Mine Clerks Association weinig gekoördineerde werkersoptrede in die tydperk getoon het. Hulle mondstuk, Umteteli wa Bantu is in werklikheid deur die Kamer van

6. P.L. Wickens, The Industrial and Commercial Workers' Union of Africa, pp.112-125.

7. Unisa, Champion-versameling, Box 2, The truth about the ICU, Circa 1925, p.1.

Mynwese se werwingsagentskap gepubliseer. Om dié rede was dit teen swart vakbonde gekant en het dit selde kritiek teen die mynindustrie geduld.⁸ Ook die African Peoples Organisation (APO) en Inkhata ka Zulu is nie by hierdie studie betrek nie. Die APO was in die twintigerjare by uitstek 'n Kleurling-organisasie en Inkhata ka Zulu is in 1928 met die doel om die nasionale belange van die Zoeloe binne 'n westerse ekonomie te beskerm, gestig. Dit het dus eerder die etniese en nasionale belange van die Zoeloe-volk verteenwoordig. Voorts het Inkhata sy lojaliteit jeens die regering uitgespel en as sulks nie kritiek teen die arbeidswetgewing uitgespreek nie.⁹

Toe daar aanvanklik met die navorsing vir hierdie verhandeling begin is, is gemeen dat daar nie veel dokumentêre getuienis oor swart verset in die twintigerjare beskikbaar sou wees nie. Die praktyk het egter anders bewys. Dokumentasie oor die ICU was baie volledig. Dit geld vir die Ballinger- en Forman-versamelings in die Jaggerbiblioteek, UCT. Laasgenoemde versameling bevat, onder meer, die persoonlike dokumente van A.W.G. Champion, nasionale sekretaris van die ICU en later leier van die afgestigte ICU yase Natal. Ook die Carter/Karis-versameling bevat talle dokumente oor dié organisasie hoewel baie daarvan afskrifte van dokumente uit bogenoemde twee versamelings is. Dokumente op die ICU yase Natal-mikrofilm in die Unisa biblioteek het veral lig gewerp op die invloed van die ICU in Natal.

Die Gesamentlike Rade se dokumente het bykans almal behoue gebly en is ook deeglik georden in die William Cullen biblioteek op die Wits-kampus. Die vernaamste

8. L. Switzer en D. Switzer, Black Press in South Africa and Lesotho, pp.101-111.

9. Sien E.J. Longer, The founding and development of Inkhata Yenkukuleko Yesiswe, ongepubliseerde M.A.-verhandeling, Unisa, 1983.

-vii-

versamelings waarin inligting oor die organisasie se aktiwiteite gevind is, is die Records of the Joint Councils of Europeans and Africans, 1924 - 1954, die Records of the South African Institute of Race Relations en die Rheinallt Jones-versameling. Dokumentasie oor die KPSA was skaars en moeilik bekombaar. Die enigste versameling wat noemenswaardige inligting oor die KPSA bevat het, was die South African Collection of Miscellaneous Documents, 1902 - 1963, wat by Unisa op mikrofilm geraadpleeg is. Die Carter/Karis-versameling was onmisbaar veral wat dokumente oor die ANC aanbetref. Staatsdokumente en ook die Hertzog- en Creswell-versamelings was teleurstellend in die sin dat, alhoewel dit inligting oor die beleid van 'beskaafde arbeid' bevat het, daar bitter min inligting oor die swartes se reaksie daarop was.

Koerante het as 'n belangrike bron vir die navorsing gedien. Van die vier organisasies wat in die verhandeling bespreek word, het slegs die Gesamentlike Rade nie 'n mondstuk in die vorm van 'n koerant gehad nie. Die ICU se mondstuk die Workers' Herald, het op 'n gereelde basis verskyn en kopieë van die meeste van sy uitgawes het behoue gebly. Dié koerant het bykans altyd kommentaar op regeringsbeleid bevat en die kommentaar was gewoonlik in Engels omdat die organisasie 'n uiteenlopende etniese teikengroep gehad het. Na die versplintering van die ICU in 'n aantal kleiner organisasies het elkeen sy eie koerant geloods soos die Udibi Lwase Afrika van die ICU yase Natal, die Weekly Newsletter van die ICU of Africa van W.G. Ballinger en die New Africa van die ICU of Africa van Kadalie. Hierdie koerante is van stapel gestuur ná die uitvaardiging van die vernaamste arbeidswette. Nogtans gee hulle 'n aanduiding van die organisasies se houding jeens die Pakt teen omstreeks 1929.

Die KPSA se koerant, The South African Worker het op 'n gereelde basis verskyn en gee 'n goeie beeld van die

organisasie se houding jeens die beleid van 'beskaafde arbeid'. Die ANC se koerante het nie goed behoue gebly nie. Die African World wat deur James M. Thaele, provinsiale leier van die Kaapse kongres begin is, het wel inligting bevat. Van Ikwezi Le Afrika, wat in die tydperk vanaf Februarie 1928 tot September 1930 verskyn het, het geen kopieë behoue gebly nie. Abantu Batho het eers vanaf 1930 op 'n gereelde basis verskyn.

Soos reeds gemeld, bestaan daar talle sekondêre werke oor die Pakt asook oor die beleid van 'beskaafde arbeid'. Ouer werke soos die van Sheila van der Horst, *Native Labour in South Africa*, (1941) en Francis Wilson, *Labour in the South African Gold Mines, 1911 - 1969*, (1972) gee besondere aandag aan die 'beskaafde arbeidsbeleid'. Dit is egter die opkoms van die Neo-Marxistiese, radikale of revisionistiese geskiedskrywing wat dié beleid opnuut onder die soeklig geplaas het. Die Suid-Afrikaanse arbeidsbestel met sy hoogsbetaalde, geskoolde blanke aristokrasie aan die een kant teenoor die geëksploiteerde, ongeskoolde swart proletariaat aan die ander kant, is aan 'n klasanalise onderwerp. Die kleurslagboom word gesien as die produk van 'n klassekonflik en nie van 'n rassekonflik nie. Werke van hierdie historici wat vir die verhandeling van besondere nut was, is onder andere, dié van R.H. Davies, *Capital, state and white labour in South Africa, 1900 - 1960*; F.A. Johnston, *Class, race and gold: A study of class relations and racial discrimination in South Africa*; D. Yudelman, *The emergence of modern South Africa: State, capital and the incorporation of organised labour on the South African gold fields, 1902 - 1939*; M. Lacey, *Working for Boroko: The origins of a coercive labour system in South Africa*.

Bogemelde werke bevat egter niks oor die reaksie van die swartes nie. Daar bestaan wel handige bronne oor die verskillende swart organisasies en hoewel hierdie werke

nie daarin slaag om werklik swart reaksie op die arbeidsbeleid te ontleed nie, verskaf dit tog nuttige bykomende inligting. Haines¹⁰ behandel slegs die reaksie van die swartes oor die grond- en die stemregkwessies soos wat dit in Hertzog se vier wetsontwerpe vervat is.

Ook Tatz¹¹ konsentreer op dié twee temas - grond en stemreg - en dek nie werklik die arbeidskwessie nie.

Oor die ANC en die ICU is meer geskryf. Mary Benson se *African Patriots*¹² en Peter Walshe se *Rise of African Nationalism*¹³ beskryf die ANC in hierdie tyd maar slaag nie daarin om 'n grondige verklaring te verskaf vir die ANC se onvermoë om weerstand teen die arbeidswetgewing, hetsy deur middel van georganiseerde vakbondoptrede of deur politieke optrede, te mobiliseer nie. Walshe beskryf die ANC se optrede teen die Pakt se arbeidsbeleid in een enkele sin:

The 'civilized labour' policy initiated in 1924 and the Colour Bar Act of 1926 (Mines and Works Amendment Act) were seen for what they were - an integral part of Hertzog's comprehensive 'solution' to the Native problem and means towards his expressed goal of permanent white supremacy outside the reserves.¹⁴

10. R.J. Haines, The opposition to General J.B.M. Hertzog's segregation bills, 1925 - 1936: A study in extra-parliamentary protest. Ongepubliseerde M.A.-verhandeling, Universiteit van Natal, 1985.

11. C.M. Tatz, Shadow and Substance in South Africa: A study in land and franchise policy affecting Africans, 1910 - 1960.

12. M. Benson, The African Patriots: The story of the African National Congress of South Africa.

13. P. Walshe, The rise of African Nationalism in South Africa: The African National Congress 1912 - 1952.

14. P. Walshe, The rise of African Nationalism, p.109.

-x-

Wickens se werk oor die ICU¹⁵ gee aandag aan die ICU se houding jeens die 'beskaafde arbeidsbeleid' en was daarom 'n handige bron. Dit geld ook vir die bydraes van Helen Bradford.¹⁶ Haar werke was veral insiggewend ten opsigte van die redes waarom die ICU nie veel sukses in hul verzet teen die Pakt-wetgewing kon behaal nie. Die werke van Edward Roux¹⁷ en H.J. en R.J. Simons¹⁸ was van groot waarde veral omdat dit die bemoeienis van die Kommunistiese Party van Suid-Afrika met die lot van die swart werker van naderby skets.

15. P.L. Wickens, The Industrial and Commercial Workers' Union.

16. H. Bradford, A taste of freedom - the ICU in rural South Africa, 1924 - 1930; "Mass movements and the petty bourgeoisie: the social origins of ICU leadership, 1924 - 1929", Journal of African History, Vol.25, No.3, 1984.

17. E. Roux, Time longer than rope: A history of the Black man's struggle for freedom in South Africa.

18. H.J. Simons en R.J. Simons, Class and Colour in South Africa, 1850 - 1950.

BEDANKINGS

Dit is met genoeg dat ek die volgende persone en instansies bedank:

My studieleier, dr. J.E.H. Grobler, vir sy bekwame leiding. U akademiese insette en persoonlike aanmoediging het dit vir my moontlik gemaak om die studie te voltooi.

Personeel verbonde aan die Departement Geskiedenis aan die Universiteit van Pretoria, waar ek my voorgraadse studie voltooi het. In die besonder wens ek prof. F.A. van Jaarsveld te bedank vir die liefde vir die Geskiedenis wat hy by my gekweek het, asook prof. J.S. Bergh wat my onder moeilike omstandighede behulpsaam was.

Aan my werkgewer, die Transvaalse Onderwysdepartement en ook aan prof. P.H. Kruger, rektor van die Onderwyskollege vir Verdere Opleiding waar ek werksaam is, baie dankie vir die studieverlof. Dit het my instaat gestel om deeglike argiefnavorsing te doen.

Baie dankie aan die personeellede van die onderskeie argiefbewaarplesse en in die besonder dié verbonde aan die William Cullen biblioteek, Universiteit van die Witwatersrand; die Jagger biblioteek, Universiteit van Kaapstad en Unisa se dokumentasiesentrum vir Afrika studies. Sonder u hulp sou die navorsing bykans onmoontlik gewees het.

Baie dankie aan my ouers en familielede vir hulle ondersteuning, in die besonder ook aan my moeder vir die taalversorging van hierdie verhandeling.

Aan Madeleen Classen, wat die verhandeling getik het, is ek baie dank verskuldig. In die besonder baie dankie vir die geduld wat jy aan die dag gelê het.

Ten slotte wil ek my eggenoot, Gideon besonder bedank. Baie dankie vir jou bystand en ondersteuning. Dit het my baie gehelp.